

2 : 1 - 13 hoe kijk ik naar een arme?

Nadat Jakobus heeft gewezen op de noodzaak om wezen en weduwen te bezoeken¹, en hen goed te doen, komt hij nu wat concreter terug op het onderwerp *arm en rijk*.

Deze keer niet met de uitleg hoe een arme of rijke zichzelf heeft te zien (zoals in Jakobus 1 : 9 - 12), maar met de stelling dat een gelovige op geen enkele manier verschil mag maken in zijn benadering van een arme of van een rijke.

2 : 1 het geloof in onze Heer Jezus Christus

Hij spreekt gelovigen ("mijn broeders") aan vanwege hun geloof. Dat hebben zij namelijk niet vrijblijvend.

Na mijn bekering ben ik een gelovige geworden, omdat ik heb geloofd wat Gods Woord mij zei over mijn verloren toestand en over het verlossingswerk van de Heer Jezus. Zodra ik dat heb aangenomen ben ik een kind van God. Dát thema behandelt Paulus². Jakobus gaat vanaf dat punt verder en houdt mij voor dat mijn geloof inhoudt dat ik een ander, met name een arme, heb te benaderen zoals dat passend is voor een gelovige. Om dat te verduidelijken noemt hij twee voorbeelden:

- 1) de Heer der heerlijkheid (vers 1 – 7)
- 2) de koninklijke wet (vers 8 – 12)

- voorbeeld 1: de Heer der heerlijkheid

De Heer Jezus is zijn eerste grote voorbeeld. Jakobus is, evenals Hij, opgegroeid in het gezin van Jozef en Maria. Hij is pas in Hem gaan geloven ná Zijn opstanding, maar is diep onder de indruk van Zijn verhevenheid. Ongetwijfeld zal hij zich veel momenten herinneren waarop de Heer Jezus mensen tegemoet trad.

Hoewel ook Jakobus weet dat Hij arm is geworden³, spreekt hij over Hem als *de Heer der heerlijkheid*. De afstand naar een arme zou voor Hem dus immens groot kunnen zijn.

¹ Jakobus 1 : 27

² Romeinen 3 : 23 – 26 e.a.

³ 2 Korinthe 8 : 9

Toch voelde geen enkele arme ook maar enige afstand⁴.

Voor de arme had de Heer extra aandacht, zoals blijkt uit het verhaal van de rijke man en de arme Lazarus⁵. Dat betekent overigens niet dat elke arme gered wordt en dat elke rijke verloren gaat. Beiden staan voor God gelijk en beiden hebben Gods genade nodig. Toch gaat Gods hart speciaal uit naar de arme⁶. Des te opmerkelijker is het dat de Heer begraven werd in het graf van een rijk man⁷, en dat dat feit al voorzeggd was in het Oude Testament⁸.

God (en uiteraard ook de Heer Jezus) maakt niet alleen geen verschil tussen arm en rijk, maar ook tussen Jood en heiden is er bij Hem geen aanzien des persoons⁹.

2 : 2 - 3 plaatsen in de synagoge

Als er één plaats is waar verschillen tussen rijk en arm horen weg te vallen, dan is dat *in de synagoge (of: in de samenkomst)*¹⁰. Maar kennelijk is dat niet vanzelfsprekend en wordt er wel degelijk onderscheid gemaakt! Het woordje *want* aan het begin van vers 2 geeft aan dat Jakobus de inhoud van vers 1 gebruikt om duidelijk te maken dat gelovigen het niet kunnen maken om de rijke *een goede plaats* te geven en de arme een plek *onderaan mijn voetenbank*.

Zo'n verschil is niet te verenigen met *het geloof in onze Heer Jezus Christus, de Heer der heerlijkheid*.

Dit zegt Jakobus tegen de gelovigen uit de twaalf stammen in de verstrooiing¹¹. Toch is het nog niet zo heel lang geleden dat de rijke in de kerk een betere plaats kreeg dan de arme.

Maar ook al is dat verschijnsel nu in het algemeen verdwenen, dan blijft nog de vraag of ik in mijn eigen gedachten de neiging voel

⁴ Lukas 7 : 37 – 38 e.a.

⁵ Lukas 16 : 19 - 31

⁶ Jakobus 2 : 5 ; 1 Korinthe 1 : 26 - 28

⁷ Mattheüs 27 : 57 - 59

⁸ Jesaja 53 : 9

⁹ Handelingen 10 : 34

¹⁰ Spreuken 22 : 2

¹¹ Jakobus 1 : 1

opkomen om de rijke een eervollere plaats te geven dan de arme.

2 : 4 *rechters met boze overleggingen*

Het maken van onderscheid tussen rijk en arm, met name in de synagoge, maakt mij tot *een rechter met boze overleggingen*. Dat gaat heel ver!

De discipelen kregen een stevige bestraffing van de Heer toen zij mensen wilden tegenhouden die kinderen bij de Heer wilden brengen. Het koninkrijk Gods is juist voor hen!¹²

Dezelfde verontwaardiging toont Jakobus hier. Ik matig mijzelf een oordeel aan als ik een arme bewust op een oneervolle plaats zet. Bovendien is zo'n oordeel *boos*. Dat betekent dat het een gedachte is die thuis hoort in het machtsgebied van satan. Daar is het heel normaal dat mensen op die manier worden verdeeld.

Maar niet op het terrein van de Heer der heerlijkheid, waar juist de kwetsbaren met extra liefde en zorg worden behandeld.

2 : 5 - 7 *de uitnemende naam*

Ondanks deze misstand noemt Jakobus hen opnieuw "*mijn geliefde broeders*"¹³. Als herder wil hij hen niet alleen laten schrikken, maar vooral liefdevol opvoeden tot geestelijke volwassenheid.

Hij laat hen naar de arme kijken zoals God hem ziet, namelijk als iemand die Hij *rijk in het geloof* wil maken.

In de bergrede prijst de Heer allereerst de armen gelukkig, omdat van hen het koninkrijk van God is¹⁴. Later blijkt er in de gemeente van Smyrna veel armoede te bestaan, "*maar u bent rijk*"¹⁵.

Voor God is armoede een bijzondere aanleiding om rijk te zegenen.

Als ik dan een arme, die voor God zó waardevol is, met minachting aan mijn

voetenbank laat plaatsnemen, doe ik hem oneer aan.

Is er eigenlijk wel een bijzondere reden om de rijken met zoveel eer te behandelen?

Niet echt. Jakobus wijst alleen maar op iets negatiefs. Het zijn grote egoïsten. Zij denken alleen maar aan zichzelf en slepen iedereen voor de rechter die hen in hun ogen tekort doet.

Is dat geen afschuwelijke tegenstelling met de uitnemende naam van de Heer Jezus Christus? Juist in de synagoge (samenkomst) wordt die naam aangeroepen over allen die aanwezig zijn, rijk en arm.

Het kan zijn dat daar een rijke is die nog veel verkeerde dingen heeft af te leren, maar die ga je daar toch geen erezetel geven? Zijn gedrag is alleen maar een aanfluiting en past op geen enkele manier bij de naam van onze Heiland.

- *voorbeeld 2: de koninklijke wet*

Jakobus onderbouwt zijn betoog met een tweede argument: *de koninklijke wet*.

Dat is de wet volgens de invulling van de Heer Jezus¹⁶. Hij noemde die wet al eerder *de volmaakte wet, de wet van de vrijheid*¹⁷.

Die wet is koninklijk omdat die past bij een Koning, de Heer der heerlijkheid. Elke christen is een dienaar van die wet en zal zich van harte gedragen zoals de Koning dat graag ziet. Abraham kende die wet weliswaar niet, maar zijn gedrag was koninklijk¹⁸, dat wil zeggen: de Hethieten herkenden God in zijn gedrag. Een christen gedraagt zich vandaag koninklijk wanneer mensen om hem heen de Heer Jezus herkennen in zijn gedrag. Daarbij is de wet, volgens de invulling van de Heer Jezus, heel belangrijk.

2 : 8 *Gij zult uw naaste liefhebben*

Deze samenvatting van de wet van Sinai blijft in het Nieuwe Testament van kracht¹⁹, maar dan wel met de inhoud die de Heer Jezus er aan geeft. Letterlijk houdt dit gebod in: *hebt uw naaste lief, als was hij uzelf*.

¹² Markus 10 : 14

¹³ Jakobus 1 : 16, 19

¹⁴ Lukas 6 : 20

¹⁵ Openbaring 2 : 9

¹⁶ Mattheüs 5 : 17

¹⁷ Jakobus 1 : 25

¹⁸ Genesis 23 : 6

¹⁹ Romeinen 13 : 9; Galaten 5 : 14

Die naaste is dus iemand voor wie Gods genade beschikbaar is, evenals voor mij. Als die naaste bovendien een arme is, gaat Gods liefde bijzonder naar hem uit, en dus ook de mijne.

Als dat het geval is “*dan doet u wè!*”.

2 : 9 - 11 *Gij zult niet doden*

Die mooie samenvatting is voor mij zonder inhoud als ik handel *met aanzien des persoons*, dus als ik de arme niet op een eervolle manier behandel.

De Heer Jezus heeft in de bergrede diverse delen van de wet van Sinaï een diepere inhoud gegeven²⁰, en dat doet Jakobus hier ook.

Het gebod “*gij zult niet echtbreken*” is voor velen vanzelfsprekend (hoewel de inhoud van de Heer heel wat dieper gaat dan de oorspronkelijke wet²¹!).

Jakobus wijst op het gebod “*gij zult niet doden*” en zegt: *als je dat wè! doet...*

Hij zegt daarmee: zodra ik een arme oneervol behandel, ontnem ik hem zijn leven!

Daarmee geeft ook hij dit gebod een veel diepere inhoud dan het aanvankelijk bij de Sinaï had. Zo waardevol is het leven van een arme in de ogen van God en van de Heer Jezus.

Zo'n behandeling van een arme is een overtreding van dit gebod en daarmee ben ik een overtreder van de hele wet. Het is dan even afschuwelijk als echtbreken e.d.

2 : 12 - 13 *barmhartigheid en oordeel*

Het kennen van *de wet van de vrijheid* heeft gevolgen voor mijn spreken en handelen. Hoe meer ik mij bewust ben van de gevolgen van Gods genade voor mij, des te barmhartiger zal ik zijn.

Dat is te merken in mijn spreken. Ik wil steeds meer op de Heer Jezus lijken²².

Ook in mijn doen en laten wil ik zijn zoals Hij was²³.

Het is dus uiterst ongepast om als christen een oordeel klaar te hebben om een rijke een goede plaats te geven en een arme een mindere.

Maar nu stelt Jakobus heel algemeen dat er altijd barmhartigheid zal moeten zijn op het moment dat er geoordeeld moet worden. Dat betekent niet dat we elke zonde dan maar door de vingers moeten zien, maar dat we elkaar hebben te bezien als mensen aan wie God genade heeft geschonken. Als er dan zaken zijn te oordelen en op te ruimen, dan kan ik mijzelf nooit als een zakelijk rechter boven iemand plaatsen en een vonnis vellen, maar zal ik vanuit een geestelijke houding proberen om behulpzaam te zijn bij het herstel²⁴.

In het hele traject van herstel zal ik er alles voor over moeten hebben om die ander te herstellen, zoals de Heer Jezus dat heeft laten zien als “de barmhartige Samaritaan”²⁵. Kijkend in de spiegel naar deze Barmhartige hoop ik mij om te draaien en dat beeld nooit te vergeten!²⁶

²⁰ Mattheüs 5 : 21 e.v.

²¹ Mattheüs 5 : 27 e.v.

²² Psalm 45 : 3

²³ Handelingen 10 : 38

²⁴ Galaten 6 : 1

²⁵ Lukas 10 : 25 - 37

²⁶ Jakobus 1 : 23 - 24